

crkvu Sv. Petra u Grebašćici. Ponovno radi na katedrali od 1446. pod vodstvom Jurja Dalmatinca, za kojega kleše jednostavne arhit. dijelove.

LIT.: P. Kolendić, Šibenska katedrala pre dolaska Orsinijeva, Narodna starina, 1924. — I. Fisković, Uz proširenje djelatnosti Jurja Dalmatinca u Šibeniku, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1977, 13. — Isti, Neki vidovi umjetničkog rada Jurja Dalmatinca u Šibeniku i Splitu, Radovi HIJZ, 1981. I. Fis.

BUŠEVEC, selo u Tropolju. Drvena kapela Sv. Apostola (1768) oslikana je u unutrašnjosti figuralno i ornamentalno. Ima oltare, kaleže, misno ruho iz XVII — XIX. st. U selu su ostaci rim. ceste.

LIT.: Đ. Cvitanović, Tropoljske ljepotice, Kaj, 1974, 5 — 6, str. 82 — 98.

BUŠKARIOL, Frane, arhitekt (Vis, 29. XII. 1918). Nakon završetka Tehničke srednje škole radi u Splitu u projektirnim ustanovama gdje se od arhit. tehničara razvio u iskustnoga i kreativnoga projektanta. U raznim krajevima Dalmacije projektira stambene zgrade, škole, domove kulture, hotele, restorane i tvornice. Važnija su ostvarenja hotelski kompleks u Ruskamenu kod Omiša (s D. Kovačićem), hotel »Medena« u Trogiru i hotel »Lav« u Miljevcu kraj Splita. Z. Kol.

BUŠKARIOL, Frane, arheolog (Split, 11. V. 1957 — 6. IX. 1989). Studirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Od 1983. kustos srednjovj. zbirke u Arheološkomu muzeju u Splitu. Bavio se rekognosciranjem lokaliteta srednje Dalmacije te arheol. topografijom. Vodio arheol. istraživanja u Visu, Starome Gradu, Solinu, Klisu, Vidu, Mravincima.

BUTALA, Daniel, crtač i grafičar (Karlovac, 26. IV. 1943). Završio Akademiju u Zagrebu 1966 (I. Šebalj). Crta u tušu i kombiniranim tehnikama fantastične i nadrealne prizore, naglašena pokreta i suptilnih vibracija (*Svemirske korablj*, 1972; *Uzletiste*, 1973). Česta su mu tema insekti, leptiri ili letjelice u kojima maštovito preobražava i sjedinjuje prirodne i mehaničke oblike (*Mašina za proizvodnju snova*, 1974; *Mala libela*, 1980). Samostalno izlagao u Karlovcu (1972, 1974, 1980), Zagrebu (1973, 1979, 1981), Zadru (1981) i Kragujevcu (1981). Likovni je pedagog u Karlovcu.

LIT.: V. Bužančić, Daniel Butala (katalog), Zagreb 1973. — P. Skutari, Humanizirani astralni svijet u crtežu Daniela Butale (katalog), Karlovac 1975. — V. Bužančić, Daniel Butala. Crteži 1977 — 1980 (katalog), Zagreb 1981. — V. Bužančić i N. Vranić, Daniel Butala (monografija), Karlovac 1989. Ž. Sa.

BUTARO, Piro, kipar i klesar iz Barija (XV. st.). God. 1445. radio u korčulanskoj katedrali na propovjedaonici osam stupova i grb obitelji Ostojić (srušena 1798). Četiri glavice tih stupova i dio vijenca ograde nalaze se u Opatskoj riznici u Korčuli.

LIT.: C. Fisković, Korčulanska katedrala, Zagreb 1939. — Lj. Karaman, Korčulanska katedrala, HR, 1939, str. 651. F. Bk.

BUTKO, »pisac« — skriptor (XIV/XV. st.). Oko 1405. ispisao glag. misal bos. vojvode Hrvoja Vukčića-Hrvatinića za crkvu Sv. Mihovila u Splitu ili Omišu (→ *Hrvojev misal*). Misal je bogato urešen inicijalima i minijaturama s alegoričnim prikazima mjeseci nepoznata autora. Rukopis se nalazi u Carigradu.

LIT.: A. Grabar, A. Nazor i M. Pantelić, Hrvatsko-glagoljski misal Hrvoja Vukčića-Hrvatinića (reprint izdanje), Zagreb — Ljubljana — Graz 1973. R.

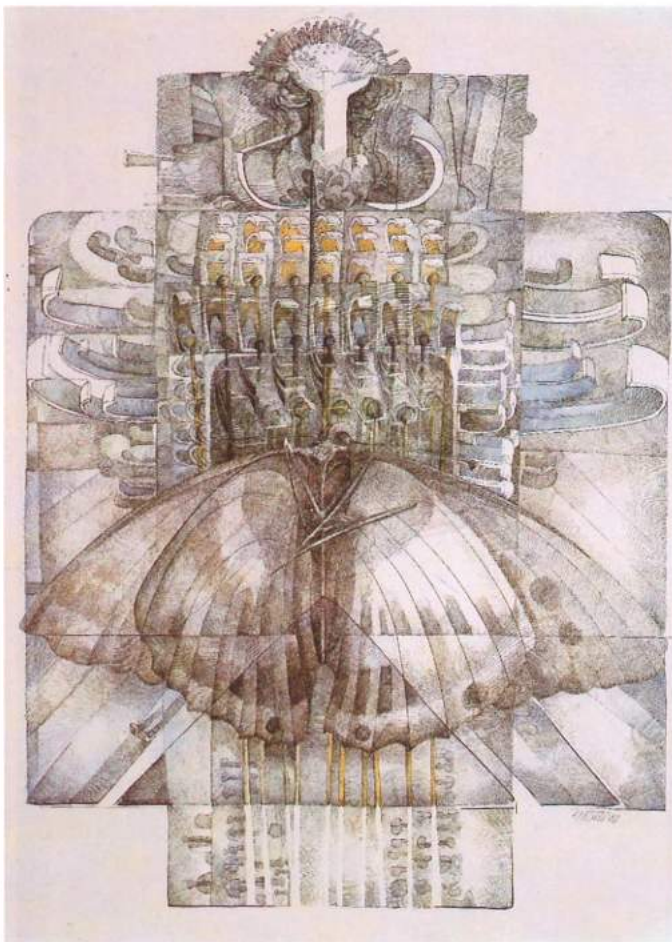
BUTKOVIĆ, Josip, grafičar (Rijeka, 31. VII. 1950). Završio je Akademiju u Novom Sadu 1980. i postdiplomski studij u Beogradu 1983; usavršavao se na Akademiji u Pragu. Predaje grafiku na Pedagoškome fakultetu u Rijeci. Radi najčešće u akvatinti stalne motive, kuće i oblutke (*Uz kuće VI*, 1986; *Uz kuće XLIX*, 1992). Samostalno je izlagao u Rijeci (1981, 1985, 1987, 1991), Dubrovniku (1985), Krakovu (1988), Zagrebu (1990), Parizu (1990), Gospiću (1992).

LIT.: V. Ekl, Butković Josip (katalog), Rijeka 1987. B. Val.

BUTKOVIĆ, Zvonko, keramičar (Bjelovar, 30. VI. 1946). Završio Pedagošku akademiju u Zagrebu. Radi uporabnu i dekorativnu keramiku, a osobitost su mu štitovi na kojima ukrase postiže modeliranim aplikacijama ili učinkom glazura. Poslije 1980. radi u duhu hiperrealizma. Samostalno je izlagao u Zagrebu, Splitu, Našicama i Pečuahu.

LIT.: S. Staničić, Suvremena hrvatska keramika (katalog), Zagreb 1984. — M. Baričević, Zvonko Butković (katalog), Zagreb 1985. Ma. B.

BUTONIGA, zaselak u sr. Istri. Na groblju je jednobrodna romanička crkva Sv. Križa, s polukružnom apsidom i preslicom za zvona na pročelju, iz XIII — XIV. st. Unutrašnjost crkve je oslikana oko 1400. U apsidu su prikazani *Maestas Domini* i dvanaest apostola a na zidovima scene iz Kristova života, nekoliko svetaca i didaktički prikaz smrti kao kosca. Djelo

D. BUTALA, *Leptir*

su anonimnoga pučkog slikara koji spaja neutrnutu romaničku tradiciju s uzorima gotičkoga slikarstva XIV. st. iz podalpskoga umj. kruga.

LIT.: B. Fučić, Butoniga, Bulletin JAZU, 1960, 2 — 3. — Isti, Istarske freske, Zagreb 1963. Ma. Š.

BUTORAC, Pavao, povjesničar (Perast, 26. III. 1888 — Dubrovnik, 22. XI. 1966). Teologiju studirao u Zadru. Profesor na gimnazijama u Kotoru i Splitu, biskup kotorski (od 1938), zatim dubrovački (od 1950). Objavio mnoge radove s područja povijesti, povijesti kulture i umjetnosti u Boki kotorskoj.

BIBL.: Boka Kotorska od najstarijih vremena do Nemanjića, Split 1927; Gospa od Škrpjela, Sarajevo 1928; Opatija sv. Jurja kod Perasta, Zagreb 1928; Zmajevići, Zagreb 1928; Boka Kotorska prema narodnom pokretu i revolucionarnoj godini 1848, Rad JAZU, 1938, 260; Boka Kotorska nakon pada mletačke Republike do Bečkog kongresa, ibid., 1938, 264 — 65;

BUTONIGA, *Svete žene*, detalj freske *Polaganje u grob* u crkvi Sv. Križa

A. BUVINA, detalj vratnica splitske katedrale

Dva nepoznata rukopisa Marka Martinovića, Anali — Dubrovnik, 1952, 1; Monasteria benedictinorum in Dalmatia in districtu Catharensi, Benedictina (Roma), 1959, 1–2; Teritorijalni razvitak Kotora, Anali — Dubrovnik, 1966, 1–11. L. D.

BUTURAC, Josip, povjesničar i arhivist (Graberje kraj Požege, 14. XI. 1905 — Vrbovec, 4. X. 1993). Studirao je teologiju u Zagrebu, a crkvenu povijest na Gregorijani u Rimu. God. 1940–60. arhivar kaptolskoga arhiva i Arhiva Hrvatske u Zagrebu. God. 1944–60. docent na Bogoslovnomu fakultetu u Zagrebu. Osim crkvenom poviješću, bavi se arhivistikom i paleografijom. Napisao je nekoliko monografija o povijesti župa zagrebačke nadbiskupije.

BIBL.: Katolička crkva u Slavoniji za turskog vladanja, Zagreb 1970; Crkveno-kulturna povijest Požege i okolice, Zagreb 1977; Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, Starine JAZU, 1984, 59. A. Bad.

BUVINA, Andrija, drvorezbar i slikar (prva pol. XIII. st.). Djelovao u Splitu. Jedino sačuvano njegovo djelo jesu romaničke vratnice splitske katedrale iz 1214. Buvinino autorstvo potvrđuje naknadno uneseni zapis u rukopisnom kodeksu »Historia Salonitana« splitskoga povjesničara Tome Arhidakona. U tome se djelu B. naziva slikarom (*pincitor de Spaleto*), a spominje se i njegova slika Sv. Kristofora, vjerojatno freska koja se nalazila na Peristilu (spomenuta i u arhivskom izvoru iz XV. st.). Utvrđeno prezime Buvina (možda augmentativ od buha-buva) svjedoči o njegovu slavenskomu podrijetlu.

Vratnice splitske katedrale (visina 5,30 m, širina 3,60 m) sastoje se od dvaju krila od orahovine na podlozi od hrastovih dasaka, a cijelu im površinu prekriva bogata rezbarija. Svako krilo ima 14 četverokutnih polja (kaseta), smještenih po dva u sedam redova. Kasete su međusobno odvojene trakama s motivima srololiko svinute lozice, u kojima se nižu grozdovi s malim likovima berača plodova ili životinja koje trgaју, odn. ptica koje zoblju zrna grožđa. Drugi tip vrpce čine lozice kružno prepletenih grančica iz kojih izbijaju polulikoviti stvarnoga ili maštovitoga oblića, držeći pupove i lišće. Svaka je kasete obrubljena koso postavljenim daščicama na kojima se ritmički izmjenjuju ukrasni motivi akantusove povijuše antičke provenijencije s motivom predromaničke pletenice.

Vizualnom jedinstvu vratnica odgovara njihova ikonografska cjelovitost. Na lijevom krilu (odozgo prema dolje) nižu se prizori iz djetinjstva i javnoga djelovanja Kristova, od Navještenja do uskrsnuća Lazarova. Na desnom krilu (odozdo prema gore) nižu se prizori Kristove muke i smrti do Uzašašća. U četverostruku nizu kasete pregledno je prikazan ključni program kršćanske ikonografije, a poredak prizora objašnjava simboliku novozavjetnoga ciklusa u cjelini koja je bez primjera u cjelokupnoj eur. romaničkoj umjetnosti. Vjerojatno je sadržaj, pa i izgled vratnica, programirao nadbiskup Bernard iz Perugie, koji je tada stolovao u Splitu.

Ukupnost motiva i ornamenata te njihova plastička razvedenost uvjetuju živu igru svjetla i sjene. Tu živopisnost dojma pojačavala je crveno obojena pozadina ornamenta, dok su prizori u poljima bili čitavi pozlaćeni. Uz vrsnu obradu vratnica majstora Buvine moguće je utvrditi i nekoliko izvora umj. rješenja: dekorativna plastika Dioklecijanove palače te reljefi s

antičkih sarkofaga u Dalmaciji. Dok iz prve crpi ukrasne predloške, poznavajući druge — primjerice — unosi legionarske oklope među pretežno suvremenu odjeću likova. Iskustvo romaničke umjetnosti na primorju probudio je osvrtnjem na predromaničku pleternu skulpturu. Na figuralnim kompozicijama očituje se dvojnost ikonografskih predložaka: bizantskih, s primjerenom statičnošću, te zapadnjačkih s narativnošću i slikovitošću prizora. To je dokaz da je B. sudjelovao u preobrazbi umjetnosti na Jadranu, dohvaćajući stremljenja suvremena stila. Shodno svojem slikarskom odgoju pojednostavno je sitnoplastičke oblike do dvodimenzionalnoga reljefa i linearne stilizacije detalja, što se vezuje s ranoromaničkim kiparstvom Dalmacije. Poštujući zakon kadra, neke je prizore lišio ikonografski važnih pojedinosti, a primjenjujući tzv. hijeratsku perspektivu B. je, uz stilske konvencije vremena, izrazio i svoja osobna shvaćanja likovnih problema. Jedinstvom figuralnih i ornamentalnih elemenata njegovo je djelo znatno utjecalo na izraz domaćih umjetnika, o čemu svjedoči kamena plastika zvonika splitske katedrale i rezbarija korskih klupa u istoj crkvi. Pročelje tadašnje katedrale (adaptirane antičke grobnice), arhit. neprikladno oblikovano, dobilo je postavljanjem vratnica sadržajnu i oblikovnu važnost primjerenu ulazu u stolnicu pokrajinske nadbiskupije. Za nas su one, još vrlo dobro očuvane, dragocijenije utoliko više što se u svijetu održalo vrlo malo sličnih spomenika, a nalaze se sred primorja koje je glavinu svojega plastičkog izraza gradilo na kamenarskim radinostima.

LIT.: Lj. Karaman, Buvinove vratnice i drveni kor splitske katedrale, Rad JAZU, 1942, 275. I. Fis.

BUZET, grad u sr. Istri. Naseljen od prapovijesti, u rimsko doba *Pinguentum*. Iz ranosrednjovj. doba su bogata nalazišta: na brežuljku Brežac otkriveno je langobardsko groblje (oko 600) s nalazima srebrnih dijelova konjske opreme; na brežuljku Mejica biz. nekropola (VII–VIII. st.) sa zlatnim i brončanim naušnicama, kopčama za pojas i fibulama; uz sjev. gradske zidine starohrv. groblje (IX–X. st.) s nalazima srebrnih naušnica, a u samome Buzetu nalaz vrlo lijepe kasnoant. brončane burače, urešene trobojnim emajlom. Grad je opasan zidom, što su ga Mlečani obnavljali i učvršćivali poslije 1420, kad je nakon sloma svjetovne vlasti akvilejskih patrijarha dospio u njihove ruke, a osobito poslije 1511, kad se u tu važnu stratešku točku za čuvanje mletačkoga posjeda preselio iz kraške utvrde Rašpora tzv. Capitan de Raspo, vojni upravitelj mletačke Istre. U zidu su i danas dvojica gradska vrata (glavna iz 1547. i sjev. iz 1592), a kada je zid izgubio obrambenu namjenu djelomično su se na nj dozidale stambene kuće. Od svjetovne srednjovj. arhitekture, uglavnom pregrađivane u kasnijim stoljećima, ističu se palača rašporskoga kapetana s grbovima i skladište za žito na kojemu su grbovi buzetskih gradonačelnika. Na terasi trga, što je isklesana u živcu kamenu, obnovljena je 1784. župna crkva i zvonik. Njezinu inventaru pripadaju gotička pokaznica iz 1453, rad regionalnoga majstora, križ za procesije iz 1536. i drugi liturgijski srebrni pribor XVII. i XVIII. st. te portret kanonika Flege, kvalitetni mletački rad iz poč. XVII. st. U crkvi Sv. Jurja navrh grada (datum na portalu 1611) velika su platna s